

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคไข้หวัดนกเกิดจากเชื้อไวรัสอินฟลูเอนซา (Influenza Virus) เริ่มพบในประเทศอิตาลี เมื่อ 100 ปีก่อน ปัจจุบันพบทั่วโลกเชื่อว่าสัตว์ปีกทุกชนิดไวต่อการติดเชื้อไข้หวัดนก แต่บางตระกูล (species) อาจมีความต้านทานมากกว่า การติดเชื้อในสัตว์ปีกทำให้เกิดอาการป่วยได้ตั้งแต่ระดับที่ไม่รุนแรงไปจนถึงขั้นรุนแรงและเสียชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของไวรัสและชนิดของสัตว์ที่ได้รับเชื้อ ซึ่งองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ หรือ OIE (Office of International Epizootics) ได้จัดให้โรคไข้หวัดนกอยู่ในบัญชีกลุ่มโรคระบาดสัตว์ที่อันตรายร้ายแรง โรคนี้มีความสำคัญต่อการค้าสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีกเนื่องจากถูกจัดเป็นข้อกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ เพราะถ้าหากเกิดการระบาดของโรคนี้ในประเทศที่ส่งออกสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีก ประเทศคู่ค้าก็จะมีมาตรการป้องกันโรคโดยระงับการนำเข้าสินค้าสัตว์ปีกทันทีจนกว่าประเทศผู้ส่งออกจะกลับคืนสู่สถานะปลอดโรคอย่างน้อย 6 เดือนหลังการทำลายสัตว์ผู้สูงสุดท้ายที่ติดเชื้อ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก กระทรวงมหาดไทย, 2547)

โรคไข้หวัดนกเป็นโรคติดต่อของสัตว์ประเภทสัตว์ปีก ตามปกติโรคนี้จะติดต่อมายังคนได้ไม่ง่าย นับตั้งแต่มีรายงานการติดเชื้อไข้หวัดนกในคนเป็นครั้งแรก ที่ประเทศฮ่องกง เมื่อปี พ.ศ. 2540 โรคนี้ได้แพร่ระบาดไปยังประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก อาทิ สาธารณรัฐประชาชนจีน เนเธอร์แลนด์ เวียดนาม สหรัฐอเมริกา แคนาดา อียิปต์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน ปากีสถาน อินโดนีเซีย มาเลเซีย กัมพูชา และประเทศไทยทำให้มีผู้ป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก (วัลลภไทยเหนือ, 2547) จากรายงานขององค์การอนามัยโลก (WHO) ตั้งแต่เดือน มกราคม 2547-มิถุนายน 2548 พบผู้ป่วยในประเทศเวียดนาม 76 ราย เสียชีวิต 37 ราย ประเทศไทยมีผู้ป่วย 17 ราย เสียชีวิต 12 ราย และประเทศกัมพูชาพบผู้ป่วย 4 ราย เสียชีวิตทั้งหมด (ศุภมิตร ชุมภ์สุทธิวัฒน์, 2548) การระบาดของโรคในสัตว์ของทั้ง 14 ประเทศ พบสัตว์ที่สงสัยว่าติดเชื้อไข้หวัดนก 27,371,967 ตัว สัตว์ตาย 410,830 ตัว และมีการทำลายสัตว์เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไปแล้วอย่างน้อย 36 ล้านตัว (สถานวิชาการภูมิภาคสัตว์แพทย์สาธารณสุข มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548)

สำหรับประเทศไทยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกปี 2547 พบผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกทั้งหมด 17 ราย ส่วนการระบาดของโรคนี้ในสัตว์ยังคงพบอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ปีกทั้งระบบ การส่งออก การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง โดยภาคการส่งออกของประเทศเสียหายมากกว่า 22.9 พันล้านบาท และยังส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องมูลค่าความเสียหายประมาณ 4.3 พันล้านบาท (เสวพัคตร์ อินจ้อย และคณะ, 2547) นอกจากนี้ยังมีการทำลายสัตว์ปีกเพื่อตัดวงจรแพร่เชื้อไปประมาณ 62.8 ล้านตัว และรัฐบาลต้องจ่ายเงินชดเชยให้แก่เกษตรกรเป็นจำนวนทั้งสิ้น 5,385 ล้านบาท (สุชัย เจริญรัตนกุล, 2548)

จากรายงานการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ตั้งแต่เดือน มกราคม-มิถุนายน 2548 ยังคงพบการระบาดของโรคในสัตว์ในพื้นที่ 24 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัด พิษณุโลก สุพรรณบุรี อุดรดิตถ์ กำแพงเพชร สุโขทัย นครสวรรค์ หนองคาย นครราชสีมา พิจิตร นนทบุรี ลพบุรี เชียงใหม่ ลำปาง เพชรบูรณ์ กาฬสินธุ์ เชียงราย ขอนแก่น หนองบัวลำภู ระนอง เลย น่าน ฉะเชิงเทรา ร้อยเอ็ด และอุดรธานี โดยพบสัตว์ปีกตาย จำนวน 10,453 ตัว มีอาการป่วย 8,983 ตัว และมีการทำลายสัตว์ปีกไปแล้ว จำนวน 41,226 ตัว (กรมปศุสัตว์, 2548) และจากรายงานผลการสำรวจโรคไข้หวัดนกทั่วประเทศในเดือน กรกฎาคม 2548 ที่ผ่านมามีพบว่ามีไก่ติดเชื้อไข้หวัดนกจำนวน 5 แห่งในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี และยังมีอีกหลายจังหวัดที่อยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการระบาดเพราะมีประวัติการระบาดซ้ำได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร พิษณุโลก อ่างทอง ชัยนาท และนครสวรรค์ ซึ่งกรมปศุสัตว์ได้ประเมินสถานการณ์ไข้หวัดนกในภาพรวมของประเทศว่ายังไม่อยู่ในขั้นวิกฤตและสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ (ศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคไข้หวัดนก จังหวัดเชียงใหม่, 2548)

ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องเร่งระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์คือ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และในส่วนการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดจากสัตว์สู่คนคือ กระทรวงสาธารณสุข โดยมีหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมทำงานสนับสนุน อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่อย่างใกล้ชิดเช่น ปศุสัตว์ สถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลทุกระดับ องค์กรภาคเอกชน เครือข่ายประชาคม ในการควบคุมและเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขและประชาชน (วิศิษฐ์ ตั้งนรากร, 2548)

จังหวัดเชียงใหม่เริ่มมีการระบาดของโรคไข้หวัดนก เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2547 โดยมีการตายอย่างผิดปกติของนกกระทาในพื้นที่อำเภอสารภี และมีไก่ล้มตายเป็นจำนวนมากที่อำเภอสันกำแพงและอำเภอหางดง วันที่ 27 มกราคม 2547 ได้มีประกาศให้ทุกพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่เขตสงฆ์โรคระบาดสัตว์ และวันที่ 28 มกราคม 2547 ประกาศให้อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง และอำเภอหางดง เป็นพื้นที่เกิดโรคระบาดของไข้หวัดนก วันที่ 30 มกราคม 2547 เริ่มมีการทำลายสัตว์ปีกในพื้นที่และพบว่าการระบาดของโรคได้ขยายเป็นวงกว้างครอบคลุมพื้นที่ 11 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง อำเภอหางดง อำเภอจอมทอง อำเภอแม่วาง กิ่งอำเภอคอดอยหล่อ อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันทราย อำเภอเมือง อำเภอดอยสะเก็ด และอำเภอแม่ริม รวมทั้งสิ้น 45 ตำบล 226 หมู่บ้าน จำนวนสัตว์ปีกที่ถูกทำลายทั้งหมด 884,200 ตัว เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจำนวน 12,256 ราย รัฐบาลต้องจ่ายเงินทดแทนค่าทำลายสัตว์ปีกแก่เกษตรกรเป็นเงิน 30,762,925 บาท (สามสิบล้านเจ็ดแสนหกหมื่นสองพันเก้าร้อยยี่สิบห้าบาท) นอกจากนี้ยังพบการระบาดของไข้หวัดนกอีก 2 ครั้งในปี 2548 โดยครั้งแรกพบที่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลทาเหนือ กิ่งอำเภอแม่ออน เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2548 ในไก่พื้นเมืองจำนวน 8 ตัว และวันที่ 9 มิถุนายน 2548 พบที่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลคอดอยหล่อ กิ่งอำเภอดอยหล่อ ในเป็ดไข่จำนวน 6 ตัว แต่ยังไม่พบผู้ป่วยไข้หวัดนกในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (ศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคไข้หวัดนกจังหวัดเชียงใหม่, 2548)

อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ปีก จำนวน 13 ฟาร์ม ประกอบด้วยฟาร์มไก่เนื้อ 12 แห่งและฟาร์มไก่ไข่ 1 แห่ง จำนวนสัตว์ปีกทั้งหมด 83,018 ตัว (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่, 2548) นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ปีกในครัวเรือนอีกเป็นจำนวนมาก แม้ว่าอำเภอฝางจะไม่ใช่พื้นที่การระบาดของโรคไข้หวัดนก แต่เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคนี้นั้นไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการแพร่ระบาดของโรคในหลายพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้หวัดนกเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ได้ลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกตามคำสั่งจังหวัดเชียงใหม่ที่ 2589/2547 ลงวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2547 ประกอบด้วยตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยในส่วนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่อำเภอ/กิ่งอำเภอ มีหน้าที่สนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติในการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกในพื้นที่อำเภอ/กิ่งอำเภอให้เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตราที่ 67(3) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ นอกจากนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 ได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการทำข้อตกลงเบื้องต้นระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและ ก.พ. ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2540 เพื่อถ่ายโอนภารกิจสู่องค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งงานที่สำคัญงานหนึ่งคือ การควบคุมโรคติดต่อในท้องถิ่น ดังนั้นผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลมีการรับรู้บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกมาก น้อยเพียงใด เพื่อนำผลการศึกษามาใช้พัฒนางานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดสุขภาพที่ดีแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก

ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาการรับรู้บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงานในพื้นที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งหมด 8 แห่ง ซึ่งเป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลชั้น 4 จำนวน 5 แห่ง คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลเวียง ตำบลม่อนปิ่น ตำบลสันทราย ตำบลแม่สุ่น ตำบลแม่ฮอน และองค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 จำนวน 3 แห่ง คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่คะ ตำบลแม่ข่า และตำบลโป่งน้ำร้อน

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

องค์กรบริหารส่วนตำบล หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรบริหารส่วนตำบล ในตำแหน่ง นายกององค์กรบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์กรบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

การรับรู้บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ความรู้ ความคิดและการแปลความหมายเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำแผนงาน /โครงการ จัดสรรงบประมาณ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร การประสานงาน ในบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ

การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก หมายถึง การดำเนินการจัดทำแผนงาน /โครงการ จัดสรรงบประมาณ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร การประสานงาน และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบเพื่อจัดให้มีการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved